

STORTINGET

Lovvedtak 114

(2024–2025)

(Første gangs behandling av lovvedtak)

Innst. 468 L (2024–2025), jf. Prop. 103 L (2024–2025)

I Stortingets møte 6. juni 2025 ble det gjort følgende

vedtak til lov

endringer i rettshjelpsloven mv. (prioriterte sakstyper for rettshjelp mv.)

I

I lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om fri rettshjelp (rettshjelpsloven)

§ 5 første ledd skal lyde:

Fri rettshjelp omfatter ikke bistand som dekkes av andre ordninger eller som kan erstattes på annen måte, herunder gjennom:

- oppnevning av forsvarer eller bistandsadvokat i straffesaker etter straffeprosessloven,
- private forsikringer som omfatter rettshjelp,
- forvaltningsloven § 36 om dekning av saksomkostninger,
- etablerte offentlige service- og rådgivningskontorer og tvisteløsningsorganer,
- det offentliges opplysnings- og veiledningsplikt, jf. bl.a. forvaltningsloven § 11,
- medlemskap i foreninger og lag,
- private eller offentlige rettshjelpsordninger i andre land.

§ 11 første ledd nr. 1 skal lyde:

1. for utlending som har rett til fri rettshjelp etter utlendingsloven § 92 første, annet og sjuende ledd, § 126 sjette og sjuende ledd, eller for den som har rett til fri rettshjelp etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd første, tredje eller fjerde punktum.

§ 11 første ledd nr. 5 til 10 skal lyde:

5. til den som har vært utsatt for handling som nevnt i straffeprosessloven § 107 a første ledd bokstav a eller b, for å vurdere forhold av betydning for anmeldelse.
6. til den som er utsatt for tvangsekteskap eller forsøk på sådan som nevnt i straffeloven § 253, jf. straffeloven § 16, men hvor saken ikke er anmeldt og den nødvendige bistand er av samme art som nevnt i straffeprosessloven § 107 c eller annen relevant bistand.
7. for pasienter i saker for statsforvalteren om undersøkelse og behandling uten eget samtykke etter psykisk helsevernloven § 4-4.
8. til ungdom som vurderer å klage eller som klager etter konfliktrådsloven § 22 e.
9. for innsatte som er eller har vært helt utelukket fra fellesskapet etter straffegjennomføringsloven § 17 eller § 37 i mer enn ett sammenhengende døgn, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket. For innsatte under 18 år er det ikke et vilkår at utelukkelsen overskrider ett døgn.
10. for innsatte som er eller har vært plassert i sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng etter straffegjennomføringsloven § 38, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket.

§ 11 andre ledd nr. 1 skal lyde:

1. i saker etter ekteskapsloven *del II* eller barneloven kapittel 5, 6 og 7, herunder saker om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring.

§ 11 andre ledd nr. 6 og 7 skal lyde:

6. *for arbeidstaker i sak som gjelder utbetaling av lønn og annet arbeidsvederlag.*
7. *for den som vurderer å klage eller som klager i sak etter folketrygdloven, barnetrygdloven eller lov om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg.*

§ 11 fjerde ledd skal lyde:

I andre saker kan det unntaksvis innvilges fritt rettsråd dersom det økonomiske vilkåret etter annet og tredje ledd er oppfylt og særlige grunner taler for det. Ved vurderingen av om særlige grunner taler for det, kan det blant annet legges vekt på sakens art, herunder om saken objektivt sett berører søkeren i særlig sterk grad, og konsekvensene av et eventuelt rettstap for søkeren, søkerens mulighet til å ivareta sine rettslige interesser i saken, styrkeforholdet mellom partene og om saken er prinsipiell.

§ 12 tredje ledd skal lyde:

Det innvilges ikke fritt rettsråd etter første ledd dersom det er urimelig at det offentlige betaler for bistanden.

§ 16 første ledd nr. 4 og 5 skal lyde:

4. for utlending i tilfeller som nevnt i utlendingsloven § 92 tredje og fjerde ledd og § 129 annet ledd, eller for den som har rett til fri sakførsel etter statsborgerloven § 27 sjuende ledd annet eller tredje punktum,
5. til den som er *part i en sak om vergemål* når staten bærer alle kostnader ved saken etter vergemålsloven § 76 første ledd.

§ 16 andre ledd nr. 5 og ny nr. 6 skal lyde:

5. saker etter husleieloven § 9-8 dersom leietakeren har fått medhold i Husleietvistutvalget og utleieren reiser søksmål, og etter tvangsfullbyrdsloven § 13-2 tredje ledd bokstav c for leietaker når saken gjelder leietakerens bolig,
6. saker der den private parten har fått medhold i Trygderetten, og staten tar ut søksmål.

§ 16 fjerde og femte ledd skal lyde:

I andre saker kan det unntaksvis innvilges fri sakførsel dersom det økonomiske vilkåret etter annet og tredje ledd er oppfylt og særlige grunner taler for det. Ved vurderingen av om særlige grunner taler for det, kan det blant annet legges vekt på sakens art, herunder om saken objektivt sett berører søkeren i særlig sterk grad og konsekvensene av et eventuelt rettstap for søkeren, søkerens mu-

lighet til å ivareta sine rettslige interesser i saken, styrkeforholdet mellom partene og om saken er prinsipiell.

Det innvilges ikke fri sakførsel etter annet ledd dersom det er urimelig at det offentlige betaler for bistanden.

§ 25 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

II

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 92 skal lyde:

§ 92 Retts hjelp

En utlending har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving både ved førsteinstansbehandling og ved eventuell klage i saker om

- a. bortvisning
- b. utvisning, unntatt ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon etter § 66 første ledd bokstav b og c, § 67 første ledd bokstav a, b, c og f, § 68 første ledd bokstav a og b og § 122, med mindre utlendingen har mindreårige barn som er bosatt i Norge og som er norske borgere eller har oppholdstillatelse eller oppholdsrett
- c. tilbakekall av oppholdstillatelse eller tilbakekall av oppholdsdokument, jf. § 120
- d. oppholdstillatelse etter § 28 eller vern mot utsendelse etter § 73, dersom utlendingen er enslig mindreårig
- e. utelukkelse etter § 31, herunder saker hvor Utlendingsdirektoratet finner at dette kan bli utfallet.

En utlending som ikke har rett til fritt rettsråd etter første ledd, har likevel rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i forbindelse med

- a. klage over negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet, i saker hvor utlendingen søker om beskyttelse etter § 28 eller for øvrig påberoper seg et vern mot utsendelse etter § 73. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 38
- b. overprøving av Utlendingsdirektoratets vedtak i Utlendingsnemnda etter beslutning fra departementet etter § 76 tredje ledd.

Ved domstolsbehandling skal retten av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri sakførsel i følgende tilfeller:

- a. når departementet fremmer søksmål mot utlendingen etter § 79 annet ledd for å prøve gyldigheten av et vedtak truffet av Utlendingsnemnda
- b. når retten prøver spørsmålet om internering etter § 106. I disse tilfellene skal det så vidt mulig oppnevnes en prosessfullmektig straks det er klart at en pågrepet utlending ikke vil bli løslatt, uttransportert eller fremstilt for internering etter § 106 innen utløpet av den andre dagen etter pågripelsen. En utlending

som blir pågrepet eller internert, har rett til ukontrollert skriftlig og muntlig samkvem med sin prosessfullmektig

- c. når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 104 annet ledd og § 105 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig
- d. når utlendingen har fått medhold i tingretten og staten anker en sak etter loven her.

Oppnevning etter tredje ledd bokstav b og c faller bort når retten bestemmer det.

I de tilfeller det er gitt fritt rettsråd uten behovsprøving eller fri sakførsel, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det.

Reglene i rettshjelpsloven om saksbehandling, klageadgang mv., gjelder så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om blant annet

- a. unntak fra retten til fritt rettsråd
- b. rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i andre saker etter loven her enn nevnt i første og annet ledd
- c. saksbehandling, klageadgang, oppnevning av advokat mv.
- d. godtgjørelse i saker hvor det gis rett til fri rettshjelp etter denne paragrafen.

III

I lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål skal § 76 andre ledd lyde:

Retten skal gjøre partene i saken oppmerksom på retten til å få oppnevnt advokat på det offentliges bekostning, jf. rettshjelpsloven § 16.

IV

I lov 20. desember 2023 nr. 109 om endringer i rettshjelpsloven (ny modell for økonomisk behovsprøving) gjøres følgende endringer:

I del I om endring i lov 13. juni 1980 nr. 35 om fri rettshjelp skal § 11 første ledd ny nr. 9 og 10 lyde:

- 9. for innsatte som er eller har vært helt utelukket fra fellesskapet etter straffegjennomføringsloven § 17 eller § 37 i mer enn ett sammenhengende døgn, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket. For innsatte under 18 år er det ikke et vilkår at utelukkesen overskrider ett døgn.
- 10. for innsatte som er eller har vært plassert i sikkerhetscelle eller sikkerhetsseng etter straffegjennomføringsloven § 38, og som vurderer å klage eller som klager på vedtaket.

V

I følgende bestemmelser skal uttrykket «rettshjelpsloven» endres til «rettshjelpsloven»:

- 1. lov 21. juli 1916 nr. 2 om vidners og sakkyndiges godtgjørelse m.v. § 12
- 2. lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker § 20 a
- 3. lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker § 78 andre ledd
- 4. lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr § 27 a
- 5. lov 20. juni 2014 nr. 49 om konfliktrådsbehandling § 22 e
- 6. lov 12. mai 2022 nr. 28 om advokater og andre som yter rettslig bistand § 73 femte ledd

VI

- 1. Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at forskjellige bestemmelser skal tre i kraft til forskjellig tid.
- 2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Masud Gharahkhani

president

